

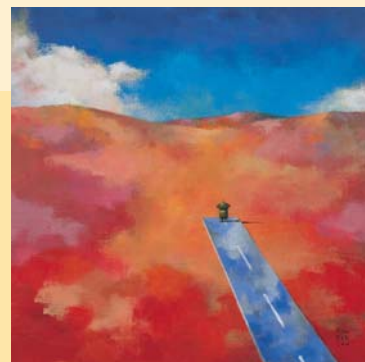

Työllisyys ja vammaisuus: takaisin työstrategioihin

Tiedote

”Euroopan neuvosto – – kehottaa jäsenvaltioita ja komissiota – – toimimaan edelleen esteiden poistamiseksi vammaisten integroitumiselta ja osallistumiselta työmarkkinoille – –”

Euroopan neuvoston päätöslauselma, annettu 15 päivänä heinäkuuta 2003, vammaisten työllisyyden ja sosiaalisen osallisuuden edistämisestä.

MISTÄ on kyse?

Syyt työttömyyteen ja työpaikoilla tapahtuvaan syrjäytymiseen ovat monenlaisia, mutta viime vuosina kroonisten sairauksien ja vammaisuuden katsotaan olevan keskeisimpiä. Erilaisten yhteiskunnallisten suuntausten ja sosiaalisten muutosten seurauksena, joista Euroopan työvoiman ikääntyminen on keskeisempiä, pyritään yhä voimakkaammin pitämään kroonisesti sairaat ja vammaiset henkilöt työllistettyinä.

Kysymys siitä, miten kroonisesti sairaat syrjäytyvät työpaikoilla, on monimutkainen ja vailla monta vastausta. Monessa jäsenvaltiossa terveysyistä työttömyysavustusta saavien tai työpaikkansa lopullisesti jättävien henkilöiden lukumäärä on suurempi kuin niiden, jotka ovat työelämän ulkopuolella muista syistä.

Suurin osa niistä henkilöistä, jotka jättävät työpaikkansa sairauden tai vamman vuoksi, ovat joutuneet tähän tilanteeseen työelämänsä aikana. Sekä EU:n että kansallisella tasolla kasvavasta huolesta huolimatta tarpeeksi tietoa ei ole saatavissa toimenpiteistä ja niiden tehokkuudesta kroonisesti sairaiden ja vammautuneiden pitämiseksi työssä.

MIKSI tutkimus tehtiin?

Työpaikan katsotaan olevan tärkein sosiaalista yhteenkuuluvuutta edistävä yhteisö. Työhönpääsyn edellytyksiin yhdistetään usein korkeampi tulotaso, itsenäisyys, terveys ja hyvinvointi sekä sosiaalinen verkottuminen.

Sairastuminen krooniseen sairauteen tai vammautuminen voi muuttaa työllistämisen mahdollisuuksia ja johtaa kyseisen henkilön ja hänen perheensä, työpaikan ja yhteiskunnan jatkuvasti kasvavien kustannusten kierteeseen.

Säätiön laatiman työllisyyttä ja vammautumista koskevan raportin päätehtävänä on kuroa umpeen olemassa oleva tietämättömyyden kuilu ja edistää keskustelua tästä tärkeästä kysymyksestä asianomaisten kesken. Raportissa kuvaillaan seitsemässä jäsenvaltiossa tehtyjä aloitteita, joiden tavoitteena on tukea kroonisesti sairaiden ihmisten työllistämistä. Ongelman luonteen ymmärtämiseksi raportissa ehdotetaan uutta mallia, jonka tarkoitus on parantaa toimenpiteiden täsmällisyyttä ja asianmukaisuutta.

Tutkimuksessa analysoidaan alan nykyisiä toimintalinjoja ja lainsäädäntöaloitteita sekä esitellään hyviä käytäntöjä eri yrityksissä. Siinä esitetään myös miten poliittisten toimenpiteiden kustannus- ja hyötyvaikutukset jakautuvat eri sidosryhmien välillä. Sen lisäksi raportissa esitetään erityisiä suosituksia kroonisesti sairaiden tai vammautuneiden sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistämiseksi työllistämisen avulla.

MITÄ saatiin selville?

Ongelman luonne

- Työkyvyttömyysetuuksia pitkällä aikavälillä saavien henkilöiden lukumäärä on nousussa monessa maassa, ylittäen joissakin jäsenvaltioissa jopa 10 prosenttia työvoimasta.
- On myös todisteita siitä, että sairaus on tärkeä syy aikaisen eläkkeelle siirtymisen nykyiselle kasvulle.
- Sairaudet, joiden takia ihmiset siirtyvät aikaiselle eläkkeelle ja hakevat työkyvyttömyysetuuksia, vaihtelevat: työstressiin ja mielenterveyteen liittyvät ongelmat ovat nykyään paljon yleisempiä verrattuna työtapaturmiin ja työperäisiin vammoihin.
- Koska suurin osa henkilöistä, joiden terveydentila on johtanut työkyvyttömyyteen, ovat sairastuneet työssä, eivätkä jonkin työtapaturman seurauksena, työjärjestelmään paluun suunnitteleminen ei ole riittävää.

Syrjäytymisen prosessi

- Työstä syrjäytymiseen johtava kehityskulku alkaa, kun sairaus ensimmäisen kerran vaikuttaa työntekijän työkykyyn. Nopeat ja asianmukaiset toimenpiteet ovat tässä vaiheessa ratkaisevia.
- Ellei oikeita toimenpiteitä toteuteta tässä vaiheessa, tilanne voi johtaa pidempään sairauslomaan. Vanhemmat työntekijät, kroonista sairautta potevat työntekijät ja naiset ovat erityisesti vaarassa jäädä työttömiksi pitkän poissaolon seurauksena.
- Yleensä 80 prosenttia työntekijöistä, jotka ovat poissa vähintään 6 kuukautta, saavat jonkinlaista tukea palatessaan töihin.
- Työhönpaluun todennäköisyys on alle 50 prosenttia, jos työntekijä on poissa 3–6 kuukautta, ja vain 20 prosenttia niiden osalta, jotka ovat poissa yli 12 kuukautta.
- Työpaikkatekijät kuten esim. yhteyksien puuttuminen työpaikkaan poissaolon aikana, vammaisten työntekijöiden huomioimisen ja yrityskulttuurin puute voivat johtaa siihen, että työntekijä ei palaakaan työhön.
- Työelämään paluuseen osallistuu useita asianosaisia, kuten työntekijä, perhe, työnantaja, lääkäri, työterveyshoitajat ja henkilöstöhallintoa hoitava henkilöstö. Heidän roolinsa ja eri tukijärjestelmät ovat ratkaisevia, kun työntekijä ohjataan takaisin työelämään.

Julkaisutoimisto

Publications.eu.int

Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiö
Wyattville Road, Loughlinstown, Dublin 18, Ireland
Puhelin: (353-1) 204 21 00 Sähköposti: postmaster@eurofound.eu.int
Internet: www.eurofound.eu.int

Arviointialoitteet

Kun pyritään löytämään puutteita nykyisessä järjestelmässä ja määrittelemään järkeistämistä, yhdentämistä tai muutoksia vaativat kohteet, säätiö on hankkeessaan kehittänyt tähän tarvittavan arviointivälineen. Sen avulla voidaan määritellä eri tekijöitä, jotka liittyvät työelämän kroonisten sairauksien ja vammautuneiden huomioon ottamiseen, kuten

- muutosten tarve sosiaaliturvajärjestelmässä,
- kuka rahoittaa pitkäaikaisen vammautuneisuuden,
- eri tahojen vastuu työntekijän työhön paluusta ja työntekijän kannustamisesta,
- asianmukaisten virastojen välisten monimutkaisten järjestelmien ja ongelmien koordinointi,
- tarve parantaa palvelujen ja etuuskien tarjontaa.

ENTÄ nyt?

Raportin suositukset on osoitettu kolmelle päätoimijalle: päätöksentekijöille, palvelujen toimittajille ja yrityksille. Päätöksentekijöitä kannustetaan soveltamaan ennaltaehkäisevää ja yhdenmukaista lähestymistapaa, järkeistämään järjestelmiä ja helpottamaan käyttäjien pääsyä etuuskien piiriin ja palveluihin. Ennusteena tulisi olla työhön paluu. Vastuukysymykset on määriteltävä ja yhteyksiä työpaikan, työnantajien ja palvelujen tarjoajien välillä on vahvistettava. Tiedonkeruuta on parannettava.

Palvelujen tarjoajien on omaksuttava koordinoitumpi lähestymistapa ja parannettava yhteyksiään työpaikoille. Heidän tulisi omaksua lähestymistapa, joka ottaa huomioon vammaisuuden paremmin kuin nykyään käytössä olevat toimet. Tämä edellyttää ammattitaidon parantamista.

Yritysten tulisi toimia varhaisessa vaiheessa ja tehdä tarvittavat muutokset työpaikoilla, koneissa ja työkäytännöissä, jotka helpottavat työntekijän paluuta työhön. Niiden tulisi olla aktiivisia ja hyväksyä vammaisuuden huomioon ottava politiikka ja käytäntö.

Koko teksti

http://www.eurofound.eu.int/living/illness_disability.htm

Lisätietoja

Teresa Renehan, sähköposti: ter@eurofound.eu.int

Kehittämissäätiön asiaan liittyviä julkaisuja:

Illness, disability and social inclusion (raportti)
<http://www.eurofound.eu.int/publications/EF0335.htm>

Illness and employment: retaining the link to work (konferenssiraportti)
<http://www.eurofound.eu.int/publications/EF0474.htm>

Access to employment for vulnerable groups (säätiön asiakirja)
<http://www.eurofound.eu.int/publications/EF0244.htm>

Integrated approaches to active welfare and employment policies
<http://www.eurofound.eu.int/publications/EF0204.htm>

Workplace health promotion in Europe
<http://www.eurofound.eu.int/publications/EF9724.htm>

New approaches to improve the health of a changing workforce
<http://www.eurofound.eu.int/publications/EF9942.htm>

The employment of people with disabilities in SMEs
<http://www.eurofound.eu.int/publications/EF9810.htm>

Quality of life in Europe
http://www.eurofound.eu.int/living/qual_life/index.htm